

ZÁKON O MAJETKU ČESKÉ REPUBLIKY A JEJÍM VYSTUPOVÁNÍ V PRÁVNÍCH VZTAZÍCH

zákon č. 219/2000 Sb., ze dne 27. června 2000

Změna:

zák. č. 492/2000 Sb., zák. č. 229/2001 Sb., zák. č. 501/2001 Sb., zák. č. 320/2001 Sb., zák. č. 280/2002 Sb., zák. č. 202/2002 Sb., zák. č. 476/2002 Sb., zák. č. 88/2003 Sb., zák. č. 480/2003 Sb., zák. č. 354/2003 Sb., zák. č. 218/2004 Sb., zák. č. 41/2004 Sb., zák. č. 217/2005 Sb., zák. č. 359/2005 Sb., zák. č. 22/2006 Sb., zák. č. 140/2006 Sb., zák. č. 342/2006 Sb., zák. č. 296/2007 Sb., zák. č. 139/2008 Sb., zák. č. 274/2008 Sb., zák. č. 457/2008 Sb., zák. č. 153/2009 Sb., zák. č. 227/2009 Sb., zák. č. 239/2012 Sb., zák. č. 457/2011 Sb., zák. č. 18/2012 Sb., zák. č. 407/2012 Sb., zák. č. 503/2012 Sb., zák. č. 311/2013 Sb., zák. č. 86/2015 Sb., zák. č. 320/2015 Sb., zák. č. 375/2015 Sb., zák. č. 51/2016 Sb., zák. č. 185/2016 Sb., zák. č. 135/2016 Sb., zák. č. 192/2016 Sb., zák. č. 264/2016 Sb., zák. č. 55/2017 Sb., zák. č. 65/2017 Sb., zák. č. 104/2017 Sb., zák. č. 118/2020 Sb., zák. č. 261/2021 Sb., zák. č. 225/2022 Sb., zák. č. 362/2022 Sb., zák. č. 422/2022 Sb., zák. č. 349/2023 Sb., zák. č. 326/2023 Sb.

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

OBECNÁ USTANOVENÍ

§ 1

[Věcná působnost zákona]

Tento zákon upravuje způsoby a podmínky hospodaření s majetkem České republiky (dále jen „stát“), vystupování státu v právních vztazích, jakož i postavení, zřizování a zánik organizačních složek státu.

K § 1

Komentované ustanovení obsahuje obecné vymezení věcné působnosti zákona o majetku ČR. Dané vymezení oblasti zákonné úpravy je důležité zejména s ohledem na určení jeho možné aplikace. Platí, že pro oblasti uvedené v tomto ustanovení, je zákon obecným právním předpisem.

Daná obecná úprava zákona se aplikuje v případech, kdy jim právně upravená oblast není upravena odlišným či doplňujícím způsobem v jiném právním předpise stejné právní

síly, tedy jiným zákonem. Pokud by tomu tak bylo, je nutné vyhodnotit, zdali jiný právní předpis má oproti zákonu o majetku ČR, jakožto obecnému právnímu předpisu, postavení tzv. zvláštního právního předpisu. V případě, že by se toto postavení zvláštního právního předpisu potvrdilo, měla by zvláštní právní úprava aplikační přednost. Další omezení věcné působnosti tohoto zákona je upraveno v § 2 (viz komentář k § 2).

Nelze opomenout, že vybraná oblast úpravy zákona je zpřesněna jeho prováděcí vyhláškou č. 62/2001 Sb., pro kterou pravidla ohledně aplikační přednosti zvláštní právní úpravy platí obdobně.

Oblasti úpravy zákonem o majetku ČR jsou následující:

1. způsoby a podmínky hospodaření s majetkem státu,
2. vystupování státu v právních vztazích,
3. postavení, zřizování a zánik organizačních složek státu.

Ad 1)

Daná oblast úpravy způsobů a podmínek hospodaření s majetkem státu je stěžejním obsahem zákona. Do kategorie hospodaření s majetkem státu lze bezesporu podřadit jak ustanovení části druhé označené přímo jako „Hospodaření s majetkem státu“ (§ 8 až 16), tak ovšem i ustanovení části třetí označené jako „Nakládání s majetkem“ (§ 17 až 37a).

Nežli se dostaneme k dalším částem zákona upravujícím hospodaření s majetkem státu, není bez zajímavosti, že zákon sám vnímá nakládání s majetkem státu jako jeden ze způsobů hospodaření s majetkem státu, což je vyjádřeno v § 9 odst. 1 a v § 10. Zákon nakládání s majetkem umožňuje dvěma způsoby.

Prvním způsobem je nakládání s majetkem státu prostřednictvím právního jednání v občanskoprávním pojetí, vycházejícím ze skutečnosti, že stát je právní osobou, a je tedy subjektem soukromých práv a povinností, což potvrzuje § 21 obč. zák. a je tak stanoveno i přímo v § 6 zák. o majetku ČR. Tím, že stát má právní osobnost a může právně jednat, tedy nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem (ve smyslu § 15 obč. zák.), otevírá se státu (a státním organizacím v působnosti zákona mající rovněž právní osobnost, viz § 54 odst. 1 věta první), oblast právních jednání týkajících se majetku dle občanskoprávní (soukromoprávní) úpravy.

Stát tak může v rámci hospodaření a nakládání se státním majetkem dle zákona využívat instituty soukromého práva, jako je kupní smlouva, výpůjčka, nájem, pacht, právo stavby apod. Ve většině případů jde o dvoustranná či vícestranná právní jednání (zminěná kupní smlouva, darovací smlouva apod.) či jednostranné právní jednání (prominutí dluhu, uznání dluhu apod.). Vzhledem k tomu, že mezi základní předpis upravující daná právní jednání patří občanský zákoník, je třeba si uvědomit, že zákon má svou zvláštní právní úpravou v oblasti hospodaření s majetkem státu aplikační přednost před tímto obecným právním předpisem. To ovšem platí pouze v případě, že občanský zákoník sám pro určité případy nevyloučí jinou právní úpravu. Pak zákon o majetku ČR respektuje dané pravidlo občanského zákoníku a při výkladu jeho ustanovení se aplikační přednost plně neuplatňuje. Příkladem může být oblast nájmu bytů, jež občanský zákoník speciálně chrání tak, aby nemohlo dojít ke zhoršení postavení nájemce (viz § 2235 obč. zák.), a proto, jestliže občanský zákoník stanoví taxativní výčet důvodů výpovědi, nelze jej rozšířit o důvod výpovědi bez výpovědní lhůty stanovený v § 27 odst. 2 zák. o majetku ČR.

V ostatních případech, ve svém důsledku, aplikační přednost zákona před ustanoveními občanského zákoníku znamená, že zákon vybraná pravidla stanovená v občanském

zákoníku pro jednotlivá právní jednání doplňuje, zejména zpřísňuje. Důvodem pro omezující či přísnější pravidla při nakládání se státním majetkem je snaha o preventivní zajištění efektivity nakládání se státním majetkem a ochrana státu před uzavíráním nežádoucích a nevýhodných závazků prostřednictvím jednotlivých organizačních složek státu a státních organizací v působnosti zákona.

Stát (a státní organizace v působnosti zákona dle § 54) při právním jednání využívající instituty soukromého práva v rámci nakládání s majetkem státu, tj. např. při uzavírání smluv, nemá tak volné ruce jako nestátní subjekt. Příkladem omezujícího pravidla může být § 27 odst. 2, dle kterého při uzavření nájemní smlouvy může stát jakožto právnická osoba (či státní organizace v působnosti zákona dle § 54) uzavřít nájemní smlouvu s jedním nájemcem pouze na dobu určitou, maximálně v délce 8 let. Tím, že občanský zákoník žádnou omezující délku nestanoví, úpravou zákona dochází k omezení smluvní volnosti pro stát, resp. organizační složky státu (více viz § 3 a § 7), včetně státních organizací v působnosti zákona, a tedy ke zpřísnění pravidel v rámci uzavíraných užívacích vztahů. Dalším příkladem povinnosti nad rámec pravidel určených v občanském zákoníku je povinnost sjednat konkrétní ujednání v rámci smlouvy, tj. při uzavírání smlouvy o užívání majetku, jež není ve vlastnictví státu, je dle § 12a odst. 3 povinné, aby daná smlouva obsahovala ujednání umožňující ukončit smluvní vztah výpovědí (blíže v komentáři k § 12a).

Vedle výše uvedeného nakládání s majetkem v rámci soukromoprávních jednání, kdy stát vystupuje jako právnická osoba, je však třeba pamatovat i na to, že s majetkem lze nakládat i pouze v rámci státu jakožto právnické osoby, a to mezi jeho organizačními jednotkami, kterými jsou organizační složky státu (blíže viz § 3 a § 51). Takováto právní jednání jsou uzavírána formou zápisu (více viz komentář k § 19 a § 14 vyhl. č. 62/2001 Sb). Na stát při hospodaření s majetkem nelze nahlížet jako na vnitřně splývající a jednotný celek bez majetkové oddělenosti a věcné působnosti jednotlivých organizačních složek státu. Organizační složky státu jsou s absencí právní osobnosti součástí státu coby jedné právnické osoby. Přitom jsou však v rámci něho zcela nezaměnitelné (jak svou vymezenou působností v rámci plnění jednotlivých funkcí státu, tak v případě, že jsou i účetní jednotkou, tak i svou relativní samostatností), a stát tak prostřednictvím nich právně jedná s jinými právnickými osobami (jak státními, tak nestátními) a fyzickými osobami na základě tzv. dělené subjektivity státu (více v komentáři k § 3, § 6 a § 7).

Druhý způsob nakládání s majetkem státu je upraven v § 20 a jde o speciální jednostranná právní jednání označená jako opatření. Tato právní jednání mohou vydávat jen zákonem stanovené subjekty a lze je použít jen v zákoně uvedených případech. Podrobnosti ohledně náležitostí a podmínek jejich vydání jsou uvedeny v komentáři k § 20.

Na závěr je třeba podotknout, že v nejširším pojetí hospodaření s majetkem státu lze pod daný pojem zařadit i úpravu části čtvrté označené jako „Společná ustanovení“, jež se věnuje jak závazkům a pohledávkám (§ 38 až 43), tak i postupu při povolování výjimek, schvalování a poskytování předchozích souhlasů (§ 44 a § 45), což s hospodařením se státním majetkem rovněž souvisí. Vynechat nelze ani poslední část zákona, tedy část pátou označenou jako „Ustanovení přechodná, zrušovací a závěrečná“, která obsahuje zásadní ustanovení ohledně podmínek hospodaření s majetkem státu u státních organizací v působnosti zákona (§ 54 až 56).

Ad 2)

Vystupování státu v právních vztazích je výslovně upraveno v § 6, ve kterém je stanoveno, že pokud stát vystupuje jako účastník právních vztahů, je právníčkou osobou. Jak již bylo uvedeno výše, dané postavení mu rovněž stanoví občanský zákoník ve svém § 21. Nicméně platí, že stát je vzhledem ke svým rozmanitým svěřeným funkcím a úkolům ve velké specifická právní osoba, neboť není možné, aby byla zastřešena jedním orgánem či osobou, jež by veškeré funkce pojala. Z tohoto důvodu zákon stanoví, že za stát právně jedná vedoucí organizační složky státu, která spolu s ostatními tvoří jeho organizační jednotky (§ 7). Tím se dané oprávnění právně jednat zužuje na jednotlivé fyzické osoby, které mohou tímto jednáním za podmínek stanovených v § 7 pověřovat další fyzické osoby (k tomuto blíže v komentáři k § 7).

Současně však platí, že pakliže stát vystupuje v rámci právního jednání v pozici vrchnostenského orgánu, nikoli tedy v rámci soukromoprávních vztahů, aplikuje se výjimka z věcné působnosti zákona dle § 2, a tudíž nelze rovněž použít ani pravidla ohledně právní osobnosti organizačních složek státu dle § 6. V tomto případě pak organizační složky státu vystupují jako účastníci příslušných řízení, samostatně.

Ad 3)

Postavení, zřizování a zánik organizačních složek státu jsou upraveny v § 3 až 5. Co jsou organizační složky státu, pravidla jejich vzniku a další podrobnosti jsou uvedeny v komentáři k § 3 až 5 a v § 51 (týká se transformace existujících státních organizací před 1. 1. 2001 [účinnost zákona o majetku ČR] na organizační složky státu ve smyslu § 3).

Související ustanovení:

§ 2 – kogentnost a subsidiarita zákona, § 3 – organizační složky státu, § 6 – vystupování státu v právních vztazích, § 7 – osoby jednající za stát, § 8 – majetek státu, § 9 – příslušnost hospodařit s majetkem, § 10 – určení příslušnosti hospodařit při specifickém nabytí majetku státem, § 11 – stanovení příslušnosti hospodařit k majetku dle § 10, § 20 – opatření, § 44 – postup při povolování výjimek, schvalování a poskytování předchozích souhlasů, § 51 – transformace vybraných státních organizací na organizační složky státu, § 54 – vymezení státních organizací v působnosti zákona o majetku ČR a mimo jeho působnost

Související předpisy:

obč. zák., – daňový řád, – zák. č. 40/1964 Sb., – zák. č. 201/2002 Sb., o Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, – vyhl. č. 62/2001 Sb.

§ 2**[Kogentnost a subsidiarita zákona]**

(1) Hospodaření s majetkem státu se řídí tímto zákonem a působnost tohoto zákona nelze omezit nebo vyloučit dohodou stran, pokud zvláštní právní předpis,²⁾ vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, nebo všeobecně uznávaná pravidla mezinárodního práva nestanoví jinak.

(2) Tento zákon se nevztahuje na úkony a postupy příslušných orgánů, pokud vedou trestní, občanskoprávní, správní nebo jiné obdobné řízení anebo navrhují a schvalují právní předpisy.

K § 2

Dané ustanovení se věnuje omezení věcné působnosti zákona o majetku ČR, tedy omezení možnosti aplikace jeho stanovených pravidel a podmínek v oblastech úpravy stanovených v § 1.

Obecně platí, že právní úprava stanovená zákonem (tj. způsoby a podmínky hospodaření s majetkem státu dle § 1) je svým charakterem obecné povahy. Proto v případě, že existuje (nebo bude existovat) platný zvláštní právní předpis se speciální právní úpravou shodné oblasti, jakou upravuje zákon o majetku ČR, bude mít před úpravou v zákoně aplikační přednost. Nicméně, pro takový případ je třeba, aby daný zvláštní právní předpis přímo obsahoval odlišné způsoby, pravidla a podmínky pro dotčenou oblast úpravy.

Příkladem zvláštního právního předpisu upravujícího odlišná pravidla pro hospodaření se státním majetkem je zákon č. 503/2012 Sb., o Státním pozemkovém úřadu a o změně některých souvisejících zákonů. Ten ve svém § 4 odst. 1 stanoví, že: „Ustanovení zákona č. 219/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů, upravující nakládání s majetkem státu ve prospěch jiných osob, se na tyto nemovitosti vztahují jen tehdy, pokud tento zákon nebo jiný právní předpis nestanoví jinak“. Dalším příkladem je bezesporu zákon o urychlení výstavby strategicky významné infrastruktury, kdy na postupy, na které uvedený zákon dopadá, se působnost zákona o majetku ČR nevztahuje (např. v oblasti sjednávání cen při nabývání majetku srov. § 3b odst. 1 zák. o urychlení výstavby strategicky významné infrastruktury a § 12 odst. 4).

Zvláštním právním předpisem je i zákoník práce v oblasti poskytování osobních ochranných pracovních prostředků (viz § 104), které jsou v majetku státu, a stát je svým zaměstnancům poskytuje z pozice zaměstnavatele. V dané oblasti je zákoník práce vůči zákonu o majetku ČR zvláštním právním předpisem, a proto mají před ustanoveními zákona o majetku ČR aplikační přednost ustanovení ohledně povinností zaměstnavatele (organizační složky státu či státní organizace v působnosti zákona) své zaměstnance bezplatně vybavovat potřebnými osobními ochrannými pracovními prostředky. To samé platí i pro zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě, ve smyslu jeho § 131, jenž na § 104 zák. práce odkazuje.

Zákon o majetku ČR sám v odstavci 2 stanoví další možné omezení či vyloučení své věcné působnosti v oblasti hospodaření s majetkem státu (viz § 1) s tím, že by k tomu byla nutná dohoda stran, což by ovšem muselo být přímo povoleno zvláštním právním předpisem, vyhlášenou mezinárodní smlouvou, kterou je Česká republika vázána, nebo všeobecně uznávaným pravidlem mezinárodního práva.

Poslední možností vyloučení věcné působnosti úpravy zákona o majetku ČR stanoví odstavec 2 komentovaného ustanovení, který věcnou působnost zákona (viz § 1) vylučuje ve vybraných případech úkonů a postupů určených orgánů státní správy.

Vedle věcné působnosti je však třeba pamatovat i na subjektivní působnost, tedy na koho, na jaký státní subjekt, jednotlivá ustanovení dopadají. Z obsahu zákona (viz § 3 a § 54 až 56) je zřejmé, že působnost zákona se vztahuje pouze na organizační složky státu a státní organizace v jeho působnosti dle § 54. Na jiné státní subjekty zákon nedopadá, a jeho ustanovení se tudíž v rámci jejich právních jednání neaplikují. Více je k tomuto stanoveno v komentáři k § 3 a § 54.

Nicméně pro případ úplného (nikoli částečného) vyloučení působnosti zákona platí, že se neuplatní žádná jeho ustanovení, tedy ani ta ohledně právního jednání státu či právní osobnosti organizačních složek státu. Pokud by organizační složka státu jakožto příslušný orgán dle zvláštních právních předpisů vedla trestní, občanskoprávní, správní nebo jiné

obdobné řízení a v rámci těchto řízení provádějí právní jednání (rozhodnutí) a zajišťují i jiné postupy, působnost zákona se na ně nevztahuje a nemůže se tedy dle § 2 odst. 2 ani aplikovat jeho § 6 a § 7. To znamená, že v rámci těchto řízení organizační složka státu jedná samostatně, nikoli za stát.

Pro příklad lze uvést situaci, kdy se správci daně (příslušný orgán ve smyslu § 2 odst. 2) řídí při určitých svých právních jednání daňovým řádem, tedy se na jejich úkony (právní jednání) a postupy nevztahuje působnost zákona (viz § 2 odst. 2), a tudíž dotčení správci daně, i když jsou organizační složkou státu, mají právní osobnost, tedy neplatí § 3 odst. 2 a § 6, a mohou jednat vlastním jménem.

Platí tedy, že u organizačních složek státu, které vedou podle zvláštních právních předpisů trestní, občanskoprávní, správní nebo jiné obdobné řízení, v rámci něhož i samy rozhodují, se na tuto činnost, resp. úkony a postupy, zákon o majetku ČR nevztahuje, neboť jde o oblast vyňatou z působnosti zákona (viz § 2 odst. 2). Tím se v dané věci neaplikují ani pravidla dle § 6 a § 7, a proto pak organizační složky státu při rozhodování ve správním řízení toto činí vždy pod svým názvem. Odnětí obecné právní osobnosti pro organizační složky státu nastupuje až v okamžiku, kdy je účastníkem konkrétního právního vztahu přímo stát (viz § 3 a § 6).

K odst. 1

Tento odstavec stanoví, že ustanovení zákona o majetku ČR jsou kogentního charakteru (neměnná), což ve svém důsledku znamená, že subjekty, na které daná ustanovení zákona dopadají, nemohou svá práva, povinnosti anebo podmínky svého právního jednání vůči obsahu jednotlivých ustanovení omezit, změnit, či vyloučit dohodou stran. Dané by neplatilo v případě, že by omezení či vyloučení působnosti zákona umožnil jiný zvláštní právní předpis či mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, nebo všeobecně uznávaná pravidla mezinárodního práva.

K odst. 2

Vzhledem k rozmanité činnosti veřejné správy upravené nesčetnými procesními právními předpisy se specifickými způsoby a podmínkami jednání mající povahu hospodaření se státním majetkem, je třeba přesného vymezení věcné působnosti vůči takovému jednání. Z tohoto důvodu je vyloučena aplikace (věcná působnost) zákona v případě, kdy se sice jednotlivé úkony a postupy orgánů veřejné správy týkají hospodaření se státním majetkem, jsou ovšem vykonávány v rámci trestního, občanskoprávního, správního nebo jiného obdobného řízení, či jde o legislativní činnost. Důvodem je zvláštní povaha (specifičnost) úkonů a postupů v rámci daných řízení, se kterými jsou zároveň spojeny zvláštní procesní postupy, často neslučitelné s obecnými (základními) způsoby a podmínkami při hospodaření se státním majetkem stanovenými v zákoně o majetku ČR.

S ohledem na skutečnost, že není možné vyjmenovat všechny druhy řízení se zvláštní procesní úpravou a aplikační předností před zákonem, ani předjímat vznik nových do budoucna, je pro taková řízení použit pojem „jiná obdobná řízení“. Tímto jiným obdobným řízením je myšleno řízení mající stejné právně procesně charakteristické rysy jako u některého z uvedených druhů řízení (nejen se správním řízením – nesprávné by bylo spojení pouze ve smyslu „správní nebo jiné obdobné řízení“), tedy zejména výkon veřejné moci, vrchnostenské postavení příslušného státního orgánu a rozhodovací pravomoc, při níž se zakládají a stanovují práva a povinnosti dotčeným účastníkům řízení. Do této kategorie spadá např. daňové řízení upravené daňovým řádem.

Zároveň je třeba si uvědomit, že vyloučení věcné působnosti zákona, a tedy i jeho aplikace, je možné i jen pro určitý časový rámec ohraničený dobou, po kterou se na určitý případ, úkon (ve smyslu právního jednání) a postup vztahuje působnost zvláštního právního předpisu. Příkladem může být situace např. v rámci kontrolního nákupu ve smyslu § 24 odst. 1 zák. č. 112/2016 Sb., o evidenci tržeb, platného do 1. 1. 2023. Vzhledem k tomu, že zákon č. 112/2016 Sb., o evidenci tržeb, přímo neobsahoval speciální (zvláštní) právní úpravu hospodaření s majetkem státu v souvislosti s kontrolními nákupy, nebyla působnost zákona o majetku ČR vyloučena dle odstavce 1, ovšem vzhledem k tomu, že tento zákon stanovil, že se kontrolní nákupy řídily daňovým řádem, byla v tomto případě vyloučena působnost (tudíž i aplikace) zákona z důvodu, že šlo o úkony a postupy příslušných orgánů v rámci tzv. jiného obdobného řízení, tedy dle odstavce 2. Nicméně, časový rámec vyloučení působnosti odpovídal době, po kterou se příslušné orgány při svých postupech a úkonech řídili ustanoveními daňového řádu (v tomto případě po dobu, kdy majetek nabytý kontrolním nákupem byl využíván jako důkazní prostředek). Poté se věcná působnost zákona obnovila a s daným majetkem se dále nakládalo dle obecných způsobů a podmínek hospodaření dle zákona o majetku ČR.

Pro praxi je důležité, že při hospodaření s majetkem státu nejde o postupy v rámci správního řízení, tudíž se na příslušná konkrétní právní jednání nevztahuje správní řád. Příkladem může být rozhodování o příslušnosti hospodařit s určitým majetkem státu (viz § 9, § 11, § 20) či poskytování schválení, předchozího souhlasu či povolení výjimky (viz § 44).

Související ustanovení:

§ 1 – věcná působnost zákona, § 3 – organizační složky státu, § 4 – zřizování organizační složky státu, § 6 – vystupování státu v právních vztazích, § 7 – osoby jednající za stát, § 9 – příslušnost hospodařit s majetkem, § 11 – stanovení příslušnosti hospodařit k majetku dle § 10, § 20 – opatření, § 44 – postup při povolení výjimek, schvalování a poskytování předchozích souhlasů, § 51 – transformace vybraných státních organizací na organizační složky státu, § 54 – vymezení státních organizací v působnosti zákona o majetku ČR a mimo jeho působnost, § 55 – právní postavení státních organizací v působnosti zákona, náležitosti smluv při nakládání s majetkem v rámci státu, § 56 – závazky organizace

Související předpisy:

daňový řád, – zák. č. 503/2012 Sb., o Státním pozemkovém úřadu a o změně některých souvisejících zákonů, – zák. č. 112/2016 Sb., o evidenci tržeb, – zák. o urychlení výstavby strategicky významné infrastruktury, – zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě

Organizační složky státu

§ 3

[Organizační složky státu]

(1) Organizačními složkami státu (dále jen „organizační složka“) jsou ministerstva a jiné správní úřady⁵⁾ státu, Ústavní soud, soudy, státní zastupitelství, Nejvyšší kontrolní úřad, Kancelář prezidenta republiky, Úřad vlády České republiky, Kancelář Veřejného ochránce práv, Akademie věd České republiky, Grantová agentura České republiky a jiná zařízení, o kterých to stanoví zvláštní právní předpis anebo

tento zákon (§ 51); obdobné postavení jako organizační složka státu má Kancelář Poslanecké sněmovny a Kancelář Senátu.

(2) Organizační složka není právnickou osobou. Tím není dotčena její působnost nebo výkon předmětu činnosti podle zvláštních právních předpisů a její jednání v těchto případech je jednáním státu.

(3) Organizační složka je účetní jednotkou, pokud tak stanoví zvláštní právní předpis anebo tento zákon (§ 4 a 51).

(4) Pravidla financování organizačních složek upravují zvláštní právní předpisy.

---

⁵⁾ Čl. 79 odst. 1 Ústavy.

K § 3

Celé ustanovení navazuje na vymezení věcné působnosti zákona dle § 1, s tím, že podrobněji definuje právní postavení a další pravidla týkající se organizační složky státu, tedy organizační jednotky státu, na kterou působnost zákona dopadá (druhou skupinu dotčených subjektů tvoří státní organizace v působnosti zákona – viz komentář k § 54).

Pojem organizační složka státu (dle zákona legislativní zkratka „organizační složka“) vznikl účinností zákona, tj. k 1. 1. 2001. Tímto vznikl nový organizačně právní subjekt státu, čímž dochází k zásadní změně v, do té doby platném, pojetí právní osobnosti subjektů státu a v jeho vystupování v rámci právních vztahů.

Dané problematice, důvodům k transformaci (přeměně) dosavadních státních složek (existujících před 1. 1. 2001) a k zavedení nového pojmu, tj. organizační složce státu, se blíže věnuje i důvodová zpráva k zákonu o majetku ČR a komentář k § 51.

Účinností zákona došlo k odejmutí právní osobnosti (dříve – před účinností nového občanského zákoníku, označované jako právní subjektivita) značnému počtu tehdy existujících státních organizací, a to těm, které dosud hospodařili jako tzv. rozpočtové organizace (půjde zejména o státní orgány a instituce), a došlo k jejich transformaci na tzv. organizační složky státu (viz § 51), které již nejsou právnickými osobami, neboť tou je pouze stát (viz § 6), a jejich jednání je jednáním státu. Tím zanikl objektivně nadbytečný formální mezičlánek pro uplatnění vůle státu při nakládání s jeho majetkem, vyvolávající negativní dopady především v odpovědnostní sféře.

Jednání a vystupování státu v právních vztazích se po účinnosti zákona (tj. od 1. 1. 2001) de iure změnilo z nepřímého na přímé, které jménem státu fyzicky zajišťují pod svou osobní odpovědností vybraní zaměstnanci působící v jednotlivých organizačních složkách státu (viz § 7). Toto postavení organizačních složek státu plně koresponduje se skutečností, že právě organizačními složkami státu, stát zajišťuje své základní funkce, a je proto nutno je chápat jako specifické organizační útvary jeho samotného. Zákon tak i v souladu s pojetím dle občanského zákoníku jakožto nejobecnějšího kodexu majetkoprávních vztahů vychází z charakteristiky státu jako právnické osoby, a to v právních vztazích vůbec (viz § 21 obč. zák.). Vůči dalším osobám stát při výkonu svých majetkových práv vystupuje zásadně v rovném postavení a regulace jeho jednání je zaměřena především interně. Tím se posílila právní jistota subjektů jednajících se státem, neboť vzhledem k zákonem stanoveným pravidlům je zcela nepochybné, co smí stát se svým majetkem činit a za jakých podmínek.

Zbylé státní orgány a instituce, jež nebyly transformovány na organizační složky státu, zákon zahrnuje pod legislativní zkratku „státní organizace“, jež jsou samostatnými právnickými osobami a v právních vztazích tedy jednají vlastním jménem (viz § 54 až 56). Pro